

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת שלח תש"פ

(שנה ד', גליון 148)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
21:03	20:28	19:10	ירושלים:
21:00	20:31	19:25	תל אביב:
21:04	20:32	19:18	חיפה:
21:01	20:29	19:26	באר שבע:

פרשת שלח התש"פ

"ועשו להם ציצת"

א. "וישב מתור הארץ, מקץ ארבעים יום. וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל, אל מדבר פארן קדשה, וישבו אתם דבר ואת כל העדה, ויראום את פרי הארץ. ויספרו לו, ויאמרו, באנו אל הארץ אשר שלחתנו, וגם זבת חלב ודבש הוא - וזה פריה. אפס כי עז העם הישב בארץ, והערים בצרות גדלת מאד, וגם ילדי הענק ראינו שם. עמלק יושב בארץ הנגב, והחתי והיבوسی והאמרי יושב בהר, והכנעני יושב על הים - ועל יד הירדן. ויהס כלב את העם אל משה, ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה, כי יכול נוכל לה. והאנשים אשר עלו עמו אמרו, לא נוכל לעלות אל העם, כי חזק הוא ממנו. ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל, לאמר, הארץ אשר עברנו בה לתור אתה, ארץ אכלת יושביה הוא, וכל העם אשר ראינו בתוכה - אנשי מדות. ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים, ונהי בעינינו כחגבים, וכן היינו בעיניהם", (במדבר, יג', כה' - לג').

"והנפש אשר תעשה ביד רמה, מן האזרח ומן הגר, את יהוה הוא מגדף, ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה. כי דבר יהוה בזה, ואת מצותו הפר, הכרת תכרת הנפש ההוא - עונה בה", (במדבר, טו', ל' - לא').

"ויהיו בני ישראל במדבר, וימצאו איש מקשש עצים - ביום השבת. ויקריבו אתו, המצאים אתו - מקשש עצים, אל משה ואל אהרן ואל כל העדה. ויניחו אתו במשמר, כי לא פרש מה יעשה לו. ויאמר יהוה אל משה, מות יומת האיש, רגום אתו באבנים, כל העדה מחוץ למחנה. ויצאו אתו כל העדה, אל מחוץ למחנה, וירגמו אתו באבנים, וימת, כאשר צוה יהוה את משה", (במדבר, טו', לבי' - לו').

"ויאמר יהוה אל משה, לאמר. דבר אל בני ישראל, ואמרת אליהם, ועשו להם ציצת - על כנפי בגדיהם, לזרתם, ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת. והיה לכם לציצת, וראיתם אתו, וזכרתם את כל מצות יהוה - ועשיתם אתם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, אשר אתם זנים אחריהם. למען תזכרו, ועשיתם את כל

מְצוֹתַי, וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם. אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם, לְהִיּוֹת לְכֶם לֵאלֹהִים, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם" (במדבר, טו', לו' - מא').

ב. בכדי להבין הדק היטב - היטב הדק את פרשתינו, נביא בזה, כמה וכמה
קושיות, אשר בסייעתא דשמיא - על ידן נזכה להבין את הדברים כתיקונם,
וכדלהלן:

א. את הפסוק (במדבר, טו' - לב'), "וַיְהִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, וַיִּמְצְאוּ אִישׁ
מְקַשֵּׁשׁ עֲצִים - בַּיּוֹם הַשֶּׁבֶת",

יש להבין, שכן, כל המאורעות המובאות בתורה הקדושה, היו במדבר, ואם כן,
לשם מה הוצרכה התורה הקדושה - לכתוב זאת בפירוש.

ב. על הפסוק (במדבר, טו' - לב'), "וַיְהִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, וַיִּמְצְאוּ אִישׁ
מְקַשֵּׁשׁ עֲצִים - בַּיּוֹם הַשֶּׁבֶת",

כתב רש"י, וז"ל:

**"בגנותן של ישראל דבר הכתוב, שלא שמרו אלא שבת ראשונה, ובשניה בא זה
וחללה"**

והדברים צריכים ביאור, מדוע יצא הקצף על כל העדה, והלא, רק האחד חטא.

ג. ב"ספרי" ¹ מבואר, שמעשה ה"מקושש", היה, בשנה הראשונה לצאת
מארץ מצרים, בעשרים ואחד לחודש השני.

ברם, התוספות ² כתבו, וז"ל:

"ומעשה המקושש, היה בתחילת ארבעים, מיד אחר מעשה מרגלים".

וכן היא דעת הרמב"ן (בפרשתן), שכתב וז"ל:

"כי בהתאחר שם העם בגזרה הנזכרת, היה המאורע הזה".

והנה, דרשו רבותינו ז"ל ³ :

¹ זוטא. על פרשתן, טו' - לב'.

² בבא בתרא, (ק"ט' ע"ב), ד"ה "אפילו קטנה".

"תנא דבי אליהו, 'וימצאו איש מקושש עצים' -

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, חלל זה את השבת,

אמר לפניו, רבש"ע, אתה יודע, בכל יום תפילין בראשו - תפילין בזרועו, ורואה אותן, וחוזר בו, עכשיו שאין עליו תפילין - חלל זה את השבת,

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, צא וברור להם דבר שינהגו בו בשבת ובימים טובים, שנאמר (במדבר, טו' - לח'), 'ועשו להם ציצית לדורותם' -

אין לדורותם, אלא לדור תם,

ואין תם, אלא יעקב. שנאמר (בראשית, כה' - כז'), 'ויעקב איש תם' -

'תם' - מגזל, 'תם' - מגלוי עריות, 'תם' - משפיכות דמים".

ומבואר:

דישנו קשר ישיר, בין פרשת המרגלים, לפרשת ה"מקושש", ולפרשת ציצית,

וצריך להבין, היאך הדברים קשורים זה בזה.

ד. יש להבין, את פשט הפסוק (במדבר, טו' - לט'), "וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית",

שכן, אחר שנצטוונו (במדבר, טו' - לח'), "וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית" -

לכאורה, אין אנו מבינים, מה בא פסוק זה ללמדנו.

ה. בפסוק (במדבר, טו' - לט'), "וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית, וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת

כָּל מִצְוֹת יְהוָה - וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם, אֲשֶׁר אֲתֶם

זָנִים אַחֲרֵיהֶם",

יש לעיין -

דהנה, המצווה "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ", היא מצוות עשה,

וממנה, נמשכת מצוות לא תעשה, "וְלֹא תִתּוּרוּ".

ועליהם נאמר, "וּזְכַרְתֶּם",

³ ילקוט שמעוני, פרשתן, רמז תשנ'.

כלומר, שעל ידי מצוות ציצית, תמנעו מלעבור על מצוות עשה - ומצוות לא תעשה.
והדבר צריך ביאור -

כי בשלמא במצוות עשה, מובן הדבר, שכאשר ישכחם האדם, תזכיר לו מצוות
ציצית את עצם עשייתם,

ברם, מצוות לא תעשה, הם עשיית מעשים רעים, וכשעושה אותם האדם, הוא
יודע שהינם מעשים רעים -

ובכל זאת הוא עושה אותם -

ואם כן, היאך מצוות ציצית, תזכיר לו,

ואם תאמר, שמצוות ציצית תזכיר לו רק מצוות לא תעשה - שאינו זוכר את
קיומם -

צריך ביאור היאך, והלא, כעת אינו זוכרם.

ו. כאשר נתבונן בפסוקי פרשת ציצית, תתעורר לנו תמיהה גדולה,

דהנה, נאמר שם (במדבר, טו' - לט'), "וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית, וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וְזָכַרְתֶּם
אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה - וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם, אֲשֶׁר
אֲתֶם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם",

והיינו, שכאשר תראו את הציצית, תהיה לכם זכירה במצוות ה', וממילא, תעשו
ותקיימו אותם.

ובפסוק לאחר מכן, נאמר, "לְמַעַן תִּזְכְּרוּ, וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי, וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים
לֵאלֹהֵיכֶם",

ושוב מבואר, שכאשר תראו את הציצית, תהיה לכם זכירה במצוות ה', וממילא,
תעשו ותקיימו אותם,

וצריך ביאור, מפני מה חזרה על כך התורה הקדושה, פעם נוספת.

ז. עוד יש לעיין, מפני מה נאמר "וְלֹא תִתְּרוּ", שהוא לשון הרהור,

שכן, לכאורה, היה מתאים יותר לשון מחשבה, "וְלֹא תִחְשְׁבוּ".

ג. במסכת סנהדרין (מגי ע"ב), נחלקו רבותינו ז"ל, ביסוד דין "ערבות", מאימתי התחייבו בה:

דעת רבי יהודה, שמשעת מתן תורה, התחייבו בני ישראל בעבירותיהם של שאר בני ישראל -

אך רק עבור העבירות שנעשו ב"גלוי" -

ברם, משעה שעברו את הירדן, הוסיפו להתחייב, אף על העבירות שנעשו ב"סתרי".

ודין זה, נלמד, מן הפסוק (דברים, כט' - כח'), "הַנְּסַתְרֵת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ, וְהַנְּגַלְתָּ לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד עוֹלָם, לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת",

שמכיוון שבספר התורה, ישנן נקודות מעל המילים "לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד" -

באו נקודות אלו, ללמד, שבשעה שעברו את הירדן, הוסיפו להתחייב, אף על העבירות שבסתרי⁴.

ומאידך, דעת רבי נחמיה, שכל זמן שלא עברו את הירדן, לא היו חייבים כלל ועיקר בעבירותיהם של שאר בני ישראל -

וכשעברו את הירדן, התחייבו, רק בעבירות שב"גלוי" -

ובעבירות שב"סתרי", לא יתחייבו לעולם⁵.

והנה, על הפסוק (במדבר, טו' - לג'), "וַיִּקְרְבוּ אֹתוֹ, הַמִּצְאִים אֹתוֹ - מִקְשָׁשׁ עֲצִים, אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וְאֶל כָּל הָעֵדָה",

כתב רש"י הקדוש, ע"פ דברי רבי ישמעאל (סנהדרין, מא' ע"א), וז"ל:

"שֶׁהִתְרוּ בוֹ, וְלֹא הֵנִיחַ מִלְּקוֹשֵׁשׁ".

ולדברי רבי יהודה, שנתחייבו בני ישראל, על עבירותיהם של שאר בני ישראל - שנעשו ב"גלוי",

⁴ ועיין עוד בדברי רש"י, ובדברי התוספות, בהרחבה.

⁵ ובעניין זה, עיין עוד במסכת סוטה, לז' ע"ב.

כאשר ידעו, והתירו במקושש, ממילא, נעשה הדבר, לעבירה שב"גלוי" -

וכל בני ישראל, מתחייבים בה⁶ ,

ולפיכך, נחשב הדבר, כגנות לכל עם ישראל.

ד. במסכת ברכות (מז' ע"א), וכן הוא במסכת סוכה (כב' ע"א), מצינו:

"איזהו עם הארץ, כל שאין לו ציצית בבגדו".

ובמסכת שבת (לב' ע"ב) מצינו:

שבעוון מצוות ציצית, בניו של האדם מתים בקטנותם.

עוד מצינו שם:

"אמר ריש לקיש, כל הזהיר בציצית, זוכה ומשמשין לו ב' אלפים וח' מאות
עבדים,

שנאמר (זכריה, ח' - כג'), 'כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, בְּיָמֵי הַהֵמָּה אֲשֶׁר יִחַזְקוּ עֲשָׂרָה
אֲנָשִׁים מְכַל לְשָׁנוֹת הַגּוֹיִם, וְהִחַזְקוּ בְּכַנֵּף אִישׁ יְהוּדִי, לֵאמֹר, נִלְכָּה עִמָּכֶם, כִּי
שָׂמַעְנוּ אֶלְהֵימ עִמָּכֶם' "

ופירש רש"י:

⁶ מחלוקת רבי יהודה ורבי נחמיה, מובאת שם בגמרא, בעניין עכן שמעל בחרם.

וביארה הגמרא, דלדעת רבי נחמיה - שהתחייבו על עבירות שב"גלוי" רק לאחר שעברו את הירדן, הסיבה
שהתחייב עכן שמעל בחרם, "דהוו ידעי ביה אשתו ובניו", וממילא, נחשב הדבר לעבירות שב"גלוי", ולא
לעבירות שב"סתר".

וזה, כעין דברינו במעשה ה"מקושש", לדעת רבי יהודה, שבמעשה ההתראה נחשבת עבירתו לעבירה
שב"גלוי", ולפיכך, נתחייבו בה כל כלל ישראל. שכן, לדעתו, כבר התחייבו בעבירות שב"גלוי", מזמן
מתן תורה.

⁷ אגב עניין זה, דין "ערבות", נלמד בתורה כבר בספר ויקרא,

והוא, בפסוק (כו' - לז'), "וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאִחִיו כְּמִפְנֵי חָרֵב, וְרִדְף אִין, וְלֹא תִהְיֶה לְכֶם תְּקוּמָה לְפָנַי אֲבִיכֶם",

ודרשו בזה רבותינו ז"ל (סנהדרין, כז' ע"ב. שבועות, לט' ע"א):

"וכשלו איש באחיו, איש בעון אחיו, מלמד, שכולן ערבים זה בזה".

דהנה, יש בעולם שבעים לשון,
ובכל כנף של ציצית, יחזיקו עשרה אנשים מכל לשון -
כלומר, שבכל כנף, יחזיקו שבע מאות איש,
וכאשר נכפיל מס' זה בארבע כנפות -
הרי לפנינו, אלפיים שמונה מאות איש, שיחזיקו בציצית של אותו אדם.
ובמסכת פסחים (קיג' ע"ב) מצינו:
שמי שאין לו ציצית בבגדו, הרי הוא מנודה לשמים.
ו. והנה, במסכת מנחות (מג' ע"ב) מצינו:
"שקולה מצוה זו, כנגד כל המצות כולן ...
תנו רבנן, חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות,
תפילין בראשיהן, ותפילין בזרועותיהן, וציצית בבגדיהן, ומזוזה לפתחיהן,
ועליהן אמר דוד (תהילים, קיט' - קסד'), 'שבע ביום הללתיך, על משפטי צדקך' ...
רבי אליעזר בן יעקב אומר, כל שיש לו תפילין בראשו, ותפילין בזרועו, וציצית
בבגדו, ומזוזה בפתחו -
הכל בחיזוק שלא יחטא,
שנאמר (קהלת, ד' - יב') 'והחוט המשולש, לא במהרה ינתק',
ואומר (תהילים, לד' - ח'), 'חונה מלאך ה' סביב ליראיו, ויחלצם'."
ועוד ועוד, מצינו בדברי רבותינו ז"ל, בגמרא ובמדרשים, בשבח ובשכר מצוות
ציצית.
וידוע מה שמספרים על אדונינו הגר"א זיע"א:
שסמוך לפטירתו, מצאוהו תלמידיו בוכה,
וכששאלוהו לפשר בכיו, השיב להם -
בעולם הזה, במספר פרוטות, יכול האדם לקיים מצוות ציצית -

אשר בכל רגע ורגע שִׁלְבָּשְׁנָה, יקבל מצווה,
ועתה, כאשר אני בדרכי לעולם שכולו טוב, בעד כל הון שבעולם, לא אוכל
לקיימנה.

ו. בספר הקדוש^{8 9 10} "אהבת ישראל", ביאר כדלהלן:
בטעם הדבר, שנסמכה פרשת "עבודת אלילים", לפרשת "מקושש",
כתב רש"י הקדוש (במדבר, טו' - מא'), מיסודו של רבי משה הדרשן, וז"ל:
"לומר, שהמחלל את השבת, כאלו עובד עבודת אלילים,
שאף היא שקולה ככל המצות,

וכן הוא אומר בעזרא (נחמיה, ט', יג' - יד'), 'ועל הר סיני ירדת, ותתן לעמך תורה
ומצות. ואת שבת קדשך, הודעת להם',

ואף פרשת ציצית -

לכך נסמכה לאלו -

לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות, שנאמר, 'ועשיתם את כל מצותי'."

הרי לך מדברי רבותינו ז"ל:

שכל המקיים מצוות ציצית כהלכתה, כאילו קיים את כל מצוות התורה.

וב"דעת זקנים" לבעלי התוספות, הִבְיָאוּ את דברי הילקוט שמעוני (הובאו לעיל,
אות ב', קושיא ג'):
"תנא דבי אליהו, 'וימצאו איש מקושש עצים' -

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, חלל זה את השבת,

⁸ למורינו ורבינו, עטרת ראשינו ותפארתינו, הגה"ק רבי ישראל אביחצירא זיע"א, המכונה סידנא בבא סאלי.

⁹ עמודים 165-168.

¹⁰ מכאן ואילך, נביא מדבריו הקדושים -

עד אשר נציין - "עד כאן דבריו הקדושים".